

## GROOMING – EN STRATEGISK PROCES

Det kan virke uforståeligt, at en kvik og velfungerende teenager mødes med en 20 år ældre mand for at være sammen seksuelt. Men den manglende forståelse kommer ofte, fordi vi kun ser slutresultatet og ikke har haft mulighed for at følge den proces, der trin for trin har ført frem til mødet. Forud for et seksuelt overgreb er nemlig ofte gået en længere proces, hvor den voksne, som her betegnes krænkeren har bearbejdet et barn eller en ung til at overskride sine grænser. Den proces kaldes for *grooming* og involverer en række faser, som krænkeren gennemgår med barnet for at kunne begå overgrebet. Grooming kan udspilles online eller i det almindelige fysiske sociale liv. I denne beskrivelse lægger vi vægt på grooming processer som ikke er online og hvor ofret er teenager.

Det engelske ord *grooming* betyder at pleje, passe og soignere sig selv eller andre, men kan også henvise til at optræne og forberede nogen på noget, der skal ske. Grooming bruges derfor som en samlet betegnelse for den proces, hvor en ældre og mere erfaren krænker bruger forførelse, manipulation, løgne, smiger og ros samt påfører ofret ansvar og skyldfølelse for på den måde at få ofret til (tilsyneladende frivilligt) at medvirke i seksuelle aktiviteter, der har til formål at tilfredsstille krænkeren.

Grooming, altså at etablere venskab med det formål at begå seksuelt overgreb, kan foregå i alle sammenhænge, hvor en voksen har mulighed for at opbygge relationer og venskabsforhold til unge såvel online som offline. Seksuelle overgreb inden for familien bygger på mange af de manipulerende elementer, som beskrives i groomingen, men familie-relationen gør det alligevel anderledes bl.a. fordi der ikke først skal skabes en kontakt og indledes et venskab. Endelig må vi ikke glemme, at selvom de fleste seksuelle krænkerer er mænd, så kan kvinder også begå seksuelle overgreb mod børn og unge. For nemheds skyld skriver vi 'han' om krænkeren, men det kan altså også læses som 'hun'.

### Hvem er ofrene for grooming?

Det er naturligt at spørge, hvem der kan blive udsat for en krænkers grooming. Erfaringerne viser, at alle børn og unge kan blive offer for en seksuel krænker, og vi har set eksempler på, at selv ressourcestærke unge er blevet narret og manipuleret af krænkeren til at overskride deres egne grænser og deltage i aktiviteter, de ellers aldrig ville have gået med til. Men vi ser også, at unge med lavt selvværd og dårlige sociale relationer er ekstra sårbare over for den manipulerende grooming. Krænkerens tilbud om opmærksomhed, ros og anerkendelse gør særligt stort indtryk på unge, som ellers ikke føler sig forstået, rummet og inkluderet i hverdagen. Desuden har vi gennem de senere år set flere eksempler på, at unge teenagepiger er særligt udsatte for online krænkeres grooming.

I begyndelsen kan det være utroligt svært for en ung at gennemskue den psykiske manipulation i grooming-forløbet, fordi krænkeren tilbyder den unge positive oplevelser eller erfaringer. Det kan eksempelvis være ros, anerkendelse, støtte, én at se op til, gaver eller penge. Helt centralt i grooming-processen er derfor også ofrets oplevelse af det tillidsbrud, der sker, når den voksne længere henne i forløbet afslører sine krænkende og udnyttende hensigter med Venskabet.

Det er svært at gennemskue den psykiske manipulation, fordi den oftest foregår i små skridt, som isoleret set kan virke mindre problematiske, men som lagt i forlængelse af hinanden får rykket den unges grænser alt for langt, og efterlader den unge med en oplevelse af at blive taget til fange. Når det går galt, føler ofrene, at de har været naive og selv er skyld i det, der sker. De er skamfulde og føler sig ydmyget i en sådan grad, at de fleste helst ikke vil involvere andre i deres oplevelse. Nogle indvilger desværre i at følge krænkerens krav, fordi de ikke kan overskue konsekvenserne ved at fortælle om

overgrebene. Symptomerne på at have været udsat for eller måske stadig at blive udsat for overgreb kan være vidt forskellige. Nogle formår at fremvise en nærmest upåfaldende facade, mens andre reagerer med selvskadende handlinger, spiseforstyrrelser, urolig og aggressiv adfærd eller andre tegn på psykisk mistrivsel.

### **Grooming-processens faser**

Mere systematiske analyser af sager om seksuelle overgreb på børn og unge peger på, at mange af disse overgrebssager gennemløber nogenlunde de samme faser. Rækkefølgen kan variere lidt fra sag til sag, for eksempel hvornår det seksuelle tema introduceres, ligesom nogle faser kan lappe ind over hinanden eller fremstå tydeligere end andre. Når teenagere bliver udsat for grooming kan det bl.a. handle om, at krænkeren udnytter den unges naturlige seksuelle nysgerrighed i sin manipulerende strategi, og på den måde få den unge til at føle sig ekstra medskyldig. Her er det vigtigt at huske, at det aldrig er barnets / den unges skyld, når de bliver ofre for grooming eller når der sker seksuelt overgreb. Det er altid den voksnes ansvar.

### **1. Den kontaktskabende fase**

I den kontaktskabende fase udvælger krænkeren sig potentielle ofre. Krænkeren kan være et familiemedlem eller del af familiens omgangskreds, eller som i eksemplet med TRÆNEREN, en tillidsperson i den unges fritidsliv. Krænkeren sørger for at fremstå som en ven for den unge og dermed mindske den unges skepsis eller kritiske fornuft.

### **2. Opbygning af venskabet**

Når krænkeren har etableret kontakt til et potentielt offer, forsøger han at få afdækket de særlige problemer, ønsker eller drømme, som den unge tumler med. Det er her, krænkeren mange gange er skræmmende dygtig til at få spurgt ind til det, som interesserer og motiverer den unge og bruger det til at fortsætte og udbygge kontakten. Når krænkeren har fundet et eller flere temaer at kommunikere om, sørger krænkeren for at vise en personlig interesse. Som i eksemplet med TRÆNEREN, hvor krænkeren har en særlig betydningsfuld position, som han bruger strategisk.

### **3. Risikovurderinger**

Krænkeren ved, at han er ude i et ulovligt ærinde. Undervejs i grooming-processen vil han derfor træffe nogle valg, som skal nedsætte risikoen for at blive afsløret. Krænkeren vil afprøve den unges evne til at holde på en hemmelighed, fordi det kan være risikabelt, hvis den unge fortæller for meget. Krænkeren vil også groome omgivelserne, ved f.eks. at fremstå som en sød og omgængelig person, med et stort socialt overskud. Den dygtige og manipulerende krænker formår også at opbygge tillidsforhold til de voksne omkring ofret, som det også sker i filmen TRÆNEREN og i den supplerende historie om Lisa.

### **4. Den eneste ene**

Når krænkeren vurderer, at der er en god mulighed for at få den unge til at medvirke i de seksuelle planer, som krænkeren har, er næste fase at styrke relationen imellem dem. Relationen intensiveres og krænkeren understreger, hvor meget de hører sammen, at det er vigtigt, at de har tillid til og kan stole på hinanden. Den unge bliver opfordret til at betro sig til krænkeren, og han vil bekræfte igen og igen, at den unge har stor betydning i hans liv og at han ønsker det bedste for den unge. Krænkeren gør det klart, at han forventer, at den unge er loyal, for ellers vil den unge kunne miste den gode relation og de fordele der er forbundet med venskabet.

## 5. Det seksuelle tema introduceres

Det seksuelle tema kan introduceres ved at spørge til erfaringer med kærester eller med at kysse rigtigt. Det kan også være spørgsmål om, hvordan kroppen er udviklet. Krænkeren tilbyder sin viden og erfaring. I flere retssager, hvor krænkerer er sigtet for grooming og seksuelle overgreb har vi hørt, hvordan krænkeren fortæller, at det netop var den unges behov for at skaffe sig seksuel viden fra en erfaren person, der fik samtalerne eller aktiviteterne til at handle så meget om seksuelle temaer.

## 6. Det seksuelle overgreb

Når krænkeren fornemmer, at der er etableret en bæredygtig relation til den unge, vil han arrangere situationer, hvor de kan være alene. Situationer, der kan udnyttes til at begå seksuelle overgreb. Det kan f.eks. foregå privat, hjemme hos krænkeren eller andre steder til aktiviteter, som den unge deltager i. Disse møder kan på den ene side kan forklares som omsorg, støtte eller hjælp til den unge, men på den anden side giver netop sådanne møder mulighed for at være alene med den unge uden at vække bekymring hos omgivelserne.

## 7. Fastholde hemmeligheden

Undervejs i hele grooming-processen – men især når det seksuelle tema er blevet introduceret – sørger krænkeren for at påpege, at det, den unge og han har sammen, er noget helt specielt, som andre ikke vil kunne forstå eller acceptere, og at det derfor er vigtigt, at den unge ikke fortæller andre om deres særlige kontakt. Når processen er nået så langt, at den unge har været udsat for seksuelle overgreb, vil krænkeren igen minde den unge om, at han eller hun ikke må afsløre, hvad der er sket. Især når ofret er i teenagealderen, vil krænkeren hele tiden påpege ofrets egen interesse eller nysgerrighed i forhold til det seksuelle, som begrundelse for at det udviklede sig så langt, og dermed fastholde, at den unge selv har et ansvar og er skyld i det, der er sket.

## Hvorfor går nogle unge så langt?

For at kunne forstå, hvorfor nogle børn og unge går så langt i det venskab, der opbygges i en grooming-proces, er det vigtigt også at se på de positive erfaringer og oplevelser, som krænkeren tilbyder ofret.

Krænkeren giver ofte den unge **opmærksomhed, ros og anerkendelse**, som især sårbare unge har svært ved at modstå. Krænkeren kan også iscenesætte sig som **en god voksenven**, der forstår og støtter den unge, når han eller hun fx bliver drillet, har svært ved at få venner eller skændes med mor og far. Krænkeren kan repræsentere en **erfaring og modenhed**, som den unge ser op til og gerne vil have andel i, og krænkeren kan lokke med **gaver eller penge**. Det stærkeste virkemiddel ses i de situationer, hvor krænkeren giver udtryk for at kunne opfylde nogle af den unges **drømme for fremtiden**. Det kan, som det er i tilfældet med TRÆNEREN, være en karriere inden for sportsverdenen, men det kan også være drømme om at blive en succes inden for musik eller modelbranchen.

Et offer for seksuelt overgreb, hvor krænkeren også har givet en masse positive oplevelser, vil derfor være fanget i et dilemma. Der er mange gode oplevelser, men der er også forvirring. Det er både godt og skidt på én og samme tid. At anmelde krænkeren og få overgrebene stoppet vil samtidig betyde et afsavn fra alle de positive oplevelser, de også havde sammen.